

עין משפט ונר מצוה:

לא ב מיי פ"ג מהלכות מגילה ומנחה הלכה ו:

‏‏

‏‏

1. השיר יהיה לכם כביל התקדש חג ושמחת לבב בחולך בחליל לבוא בחר יי אל צור ישראל:

ישעה ל בט

2. זאת היסרות זאת הענים זאת המוקדות זאת כל הבלים האלה אשר עשה חדרם למלך שלמה בית יי נחשת מנרת:

מלכים א ו מה

3. זאת היסרות זאת הענים זאת המוקלות זאת כל כליםם עשה חדרם אביו למלך שלמה לבית יי נחשת מנרק:

דברי הימים ב ט טז

4. ובפרי ונב עשרם לאדברנים אלך וכלי נחשת מצרבת טובה ענים תמורת פוקב: עזרא ח כו
5. בה אמר יי אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל הנבחר בגבורתו אל יתהלל עשיר בקשרו:

ידימה ט כ ט

‏‏

שינויי נוסחאות

א) שירה לילה שאין מקדש לחג (נ"א): כליל המקדש חג המקדש לחג טען(שירה ואין מקדש לחג אין טען שירה כליל) (ב) טחכה דלאר הכי ולא: הכי וקאמרי(ש"ס.) א אומרים הלל על גס (ש"ס.) הלל הנה כחמט (ש"ס.) א אשוריה גנינה ולרי: (מיכה אן נתחק) (ש"ס.) א כליל ושיע כלבוט (ש"ס.) א חלק. ש"א דק של קנה ממות משה (ש"ס.) א הכי וקולו ערב לזי התנן וציפיה (ש"ס.) א צילצל היה (ש"ס.) א היה ומימות משה היה והכי קולו (ש"ס.) א) הכנסיה נפגמה ושלחו חכמים והכילו (ש"ס.) א) גילא במקדש ראשון ופגמו ולא עלתה לה ארוכה (ש"ס.) א) ג"ל מורק, אן מלכס טובה שנים מנחות כחב רכ (ש"ס.) א) טז ל"ל כדבה, טז) תנא רשב"ג אומר שנים (ש"ס.) א) ומימות ר' נתן וזות י נתחקן (ש"ס.) א) רשב"ג אומר שלח (ש"ס.) א) תנא לא נתחקן, (נדפוסים אחרים הונה הרדולים היה במקדש מאי הרדולים טעלא גורגנאס כליל (ש"ס.) א) ג"ל עב (רש"י הני צנחן השלם עק הרדולים.) ועצור עק עק א' הני עבה, א) כשהוא שורק אומר היטב (ש"ס.) א) נחשת ממורט כליל (ש"ס.) א) כ"ח צ"צ שריבת נחשת היא תחילת דידור שחא"ס, א) שנים היו שני (ש"ס.) א) אלו ג"ל מסייע, א) כמין קף (ש"ס.) א) הלכתא מייס שהיחד גומר כן חת ההל כליל (ש"ס.) א) צ"ק הי"א, א) קלל בשלמה במלכס כחוב (מיכה) בעלמא נתחקן (ש"ס.) א) כח צ"ל מורק,

‏‏

שיטה מקובצת

ותקנוה ואי היתה מפסגת הקשה הררי אלתנן היאך תקנוה והא אמרנן בובחים

(פח.) רבלי שרת שפגמו אין מתקנין אותן ומכתשת כלי שרת היתה כדאיתא בפ"ק דשבועות (יא.) וי"ל מה שאין מתקנין היינו משום דאין עניות במקום עשירות ומתקנים חדשים אבל הכא שלא היו מוצאין חדשה טובה כמותה הוצרכו לחקנה. הרא"ש ו"ל: ועליהם אמר דוד וכו'. חימה מאי קאמר עליהם אמר דוד הא כתיב האי קרא בכלים שעשה שלמה דבמלכים כתיב נחשת ממורט ובדברי הימים כתיב נחשת מרוק ונראה דגרסי' ועליהם אמר הכתוב והכי נמי תניא בתוספתא (פ"ב ה"ג.) כלומר שלמה עשה כלים כמותם פי' ועליהם ועל כינאצא בהם. הרא"ש ו"ל: תוב' (ב"ע') ד"ה י"ח ימים וכו' ור"ח פ' וכו' גומר. והשתא ציבור מברכים ברי"ח ובשאר ימים של פסח והיינו ממנהגא אבל יחיד לא אשכחן שום שחוב עליו ולא מנהג וא"י אין לברך: ד"ה אמרו מלאכי השרת וכו' וקריובים יאמרו. דאליכ למה אנו אומרים והאופנים חזיות הקודש כיו' משבחין ואומרים ובטריזש אומרים והחיות ישוררו ברי"ח הי"ח: ד"ה מנריפא. ג"ב וכתב ר"י בגליון דכפי' רש"י משמע בס' תמיד (פ"ה מ"ו) נתנן מגריפה שלשה דברים משמשות:

י:

אלא מנהג אלא ש"מ שזכרו וכן משמע מהך דריש פ"ב דזכרות (דף ד'): דקאמר רבא הילכתא כה' שמונה עשר ימים שהיחיד גומר בהן ההלל בין פרק לפרק פוסק בלמנע היחיד גומר בהן ההלל אפילו בלמנע עליו מאי הפסקה איכא דדבר ומו מפני רשות נמי יפסקו ועד כאן לא איבעיא ליה אלא מפני היראה ומפני הכבוד ולא דמי דלאי דקאמר פרק לולב וערבה (סוכה דף מד:) אמנהגא לא מצרכינן ה"מ טלטול דמנהג כמו ערבה אצל אקריאה דמנהג מצרכין שפיר והא דקאמר התם צפ"ד דמעניות (דף נח:) תנא יחיד לא יתחיל ואס התחיל גומר פי' יחיד אין צריך להתחיל ואס התחיל גומר ודילווג משמע דליצור

חייבין היינו ממנהג בעלמא וק"ק רב דסבר לאפסוקיניהו התניא הכא דליצור חייבין לקרותו וגם יחיד נמי גומר כשהתחיל ור"ח פי' יחיד לא יתחיל צנרכה ואס התחיל צנרכה גומר ומ"מ נקוט (דרכינו אומרים שישון) [דר"ת] צידך דטוב לצרך ליחיד נמי כתחילה דנהי דודאי אין מחוייב ללמרו מ"מ מאחר שמוקיק עלמנו לכך אין זה צרכה לצטלה כמו שהנשים מצרכות על נטילה לולב שאינו לצטלה א"ע' דפטורות מ"מ הס רשאות ליטלו ואין זה צרכה לצטלה. פסק: **אמרו מלאכי השרת מפני מה אין ישראל אומרים שירה אפניך ברי"ה** וביום הביפורים. אצל לא קאמר מפני מה אין אנו אומרים שירה משמע שמלאכי השרת אומרים שירה ולכן אומר ר"י דצרי"ה וציוס הכיפורים אין דלגל והחיות ישוררו וכרוצים יפאלו : (שיך למתני') **אין פוחתין מב"א** תקיעות במקדש בב"י וב. ומפרש בסוכה (דף גג:) שלשה לפתיחת שערים ומשע לממיד ע"ה הדובן. כלל יוס כשאלומרים שירה שנים לנצלים וט' כינורות ואללל הרי י"צ ושתי תלוצרות כהנים תוקעים בהן ולא לזיס והכי תנן פרק בתרא דתמיד (דף לג:) ושני כהנים עומדים על שולחן החלצים וכו' תלוצרות צידס ולא חס התס למתני כינורים וחלילים לפי שלא היו צדהנים אלא צלזיס וק"ק דקתני התס והקיש צן ארוח צליצל ומיךן דחדא מיינייהו נקט: **ועליהם אמר דוד** נחושת בממורט. (ה) פ"ה על נחושת שמוציא צהס מיהו קשה דהאי קרא א) בעלמא במלכים

אין נערכין פרק שני ערכין

ימי החג תלוקין בקרננוסיס. דפרי החג מתמעטין והולכין: **ראש חדש איקרי מועד**. דכתיב (איכה א) קרל עלי מועד וצפ"ד דמסכת מעניות (דף כט.) תמוז דההוא שחא מלזוי מלזיה דכתיב קרל עלי מועד: **השיי**. הלל: **מקודש**. בעשיית מלאכה: **קרייפס**. קריאת המגילה: **דחלי קליס**. מתוק קולו לשמוע: **חלק**. קלוק: **דק**. טיינצ"ש. גילדו דקה: **ללל**. שני כלים מכין זה ע"ג זה וקולס דק וקורין להן **לנצ"ש**: **מפטמס אס הנשמים**. צבה היו כותשין סממני הקטרת והיה קולה ללול ומפטמת הצשמים יפה וטומנת בהן ריח כדלמנרי' ככרימות (דף א:) א) השוחק אומר היטב הדק הדק היטב שהקול יפה לצשמים: **שני כלים**. לללל ומכתשח כח' נחושת: **ממורט**. דק שיכולין לקפלו: **ממורק**. קלל לוישנ"ט: **שניים**. א) שני כללזיס ושני מכתשות: **כנאיסר**. פי' המעטין שהוא נוצע שס רחצ כנאיסר: **אל יפסלנ חסס**. שחכמתו אינה אלא מקלקלת לפי שלמי מקדש ראשון ע"פ הגצורה נעשו דכתיב (ד"ה א ח כח) הכל צכתז מיד ה' עלי השכל כל מללכת התצנית: **הרדווליס טעלא גורגנא**. ווג ועינצל שקורים אישקליט"א: **ומערבצ אס הנעימה**. כשהיה קול זה א) מסייס: **מגריפה**. צבה גורפין אס דשן המונח. ודי"ל והא מן כענין קף:

עשרה שירה משנכנסו לארץ לא הוכשרו כל ארצות לומר שירה **ר'רב** נחמן **א** אמר קרייתה זו היא הלילא רבא אמר בשלמא התם הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה הכא הללו עבדי ה' ולא עבדי אחשורוש אכתי עבדי אחשורוש א) א) ור"ג דאמר קרייתה זו היא הלילא התניא משנכנסו לארץ לא הוכשרו כל ארצות לומר שירה כיון שגלו חזרו להיתירן הראשון: לא היה מכה באבוב של נחושת וכו': פתח בחליל א) ומסיים באבוב א"ר פפא היינו חליל היינו אבוב ואמאי קרי ליה חליל דחלי קליה: ת"ר **א**בוב היה במקדש חלק א) היה דק היה של קנה היה ומימות משה היה א) צוה המלך וציפיהו זהב ולא היה קולו ערב נטלו את צפויו והיה קולו ערב כמות שהיה **ט** צלצול היה במקדש של נחושת היה א) והיה קולו ערב ונפגם ושלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים ותקנוהו ולא היה קולו ערב נטלו את תיקונו והיה קולו ערב כמות שהיה **ו** מכתשת היתה במקדש של נחושת היתה ומימות משה היתה מפטמת את הבשמים יא) נתפגמה והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים ותיקנוה ולא היתה מפטמת כמו שהיתה נטלו את תיקונה והיתה מפטמת כמו שהיתה אלו שני כלים נשתיירו א) במקדש ראשון ונתפגמו ולא היה להם ארוכה ועליהם אמר דוד **נחושת ממורט** **נ**חושת א) (ממורק) ועליהם הוא אומר **ו**כלי נחשת א) מוצהב של זהב וח"א שניהם שקולין כאחד של זהב תני רב יוסף שניהם שקולין כאחד של זהב תניא **טז** ר' נתן אומר שניים היו שנאמר שנים אל תיקר שנים אלא שניים תני רשב"ג א) שילוח היה מקלח מים בכאיסר צוה המלך והרחיבוהו כדי שיתרבו מימיו ונתמעטו וחזרו ומיעטוהו והיה מקלח מים לקיים מה שנאמר **ה**אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל גבור בגבורתו וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר הרדולים א) לא היה במקדש מאי הרדולים אמר אביי טבלא גורגנא מפני שקולו **יז** ערב ומערבב את הנעימה: אמר רבא בר שילא אמר רב מתנה אמר שמואל מגריפה היתה במקדש עשרה

דכתיב נחשת ממורט ונדצרי הימים **ב** ד) כתיב נחשת מרוק ומאי קאמר ועליהם אמר דוד ונראה לר"י דה"ג ועליהם אמר קרא נחשת ממורט נחושת (ממורק) **גז**: **הרדוולים** כסמ"ך גרים רש"י ונראה לר' הרדוולים צמ"ס וכן יא צנראשית צבה ערדולין צעיר ומדינה נהפכה פירוש ערדולין כמו הרדולין והס מייני כלי זמר מ"ס מתחלפת צו"ן הרדוולים וזו תרגום של עוגב: **מגריפה** היתה במקדש. פי' כקונטרס שגורפין צה הדשן וקשה דהא היתה כלי זמר אלא נראה לפרש דשני מיני מגריפות היו אחת לשן ואחת של שיר : **לא**

והיה שרת שפגמו אין מתקנין אותן ומכתשת כלי שרת היתה כדאיתא בפ"ק דשבועות (יא.) וי"ל מה שאין מתקנין היינו משום דאין עניות במקום עשירות ומתקנים חדשים אבל הכא שלא היו מוצאין חדשה טובה כמותה הוצרכו לחקנה. הרא"ש ו"ל: ועליהם אמר דוד וכו'. חימה מאי קאמר עליהם אמר דוד הא כתיב האי קרא בכלים שעשה שלמה דבמלכים כתיב נחשת ממורט ובדברי הימים כתיב נחשת מרוק ונראה דגרסי' ועליהם אמר הכתוב והכי נמי תניא בתוספתא (פ"ב ה"ג.) כלומר שלמה עשה כלים כמותם פי' ועליהם ועל כינאצא בהם. הרא"ש ו"ל: תוב' (ב"ע') ד"ה י"ח ימים וכו' ור"ח פ' וכו' גומר. והשתא ציבור מברכים ברי"ח ובשאר ימים של פסח והיינו ממנהגא אבל יחיד לא אשכחן שום שחוב עליו ולא מנהג וא"י אין לברך: ד"ה אמרו מלאכי השרת וכו' וקריובים יאמרו. דאליכ למה אנו אומרים והאופנים חזיות הקודש כיו' משבחין ואומרים ובטריזש אומרים והחיות ישוררו ברי"ח הי"ח: ד"ה מנריפא. ג"ב וכתב ר"י בגליון דכפי' רש"י משמע בס' תמיד (פ"ה מ"ו) נתנן מגריפה שלשה דברים משמשות:

מסורת הש"ס

א) [מסחוס לה:] א) צ"ה לה:, א) מגילה יד. ע"ש, ד) [מגילה יד:] א) ע"ש היטב, א) [מספחא פ"ב הי"ג, א) ד"ה זה שייך למתני דקף יג ע"ב, ח) ע"י צ"ק,

‏‏

גליון הש"ס

גב' מכתשת. ע' שנועות דף יא ע"א מוס' ד"ה מכל מקום קשיא:

‏‏

לעזי רש"י

טינצ"ש. דק. רוח. צנב"ש [צניב"ש]. צלצלים, סעמונים. לוישנ"ט. מבהיק. אישקליט"א. פעמן קטן. וודי"ל [ודי"ל]. יעה, מנרפה.

‏‏

מוסף רש"י

הלוקין בקרבנותיהן. וכל אחד ואחד כחג בפני עצמו דמי (תענית כח.) השיר יהיה לכם. יוסם שמאלו חג. כליל התקדש חג. כמו שלחם טיהנים לשורר כליל התקדש חג, ואין לך לילי חג להטעין שירה חן מלילי פסחים על אפילו (פסחים צה.) ולא עבדי פרעה. שהרי לחיות יאלו (מגילה יד.) עבדי אחשורוש אכן. ללל נגאלו אלל חן המיטת (שס.) לא הוכשרו כל ארצות לומר שירה. על גס התלועז להס (שס.)

‏‏

רבנו גרשום

[הלוקין קרבנות פרי חתן:] שבת דהלוקין קרבנותיו. משאר ימי השבוע לימא הלל: ר"ח ואקריי מועד. ליגמר ביה הלל בגמרא במסכת שבועות (דף י ע"א) קרא עלי מועד. תמוז דההוא שחא כבדרי עברוה: טעון שירת הלל: דלא חבי ולא חבלי. לא חלוק בקרבנות ולא מקודש לחג ולא אסור בעשיית מלאכה: חזרו להיתירן הראשון. לומר שירה אפי' בחוצה לארץ [מקרא מגילה]: צלצול. קורין צנכול [צניבש] וכן כעין [ב'] גלילי נחושת ומכין זה בזה: טפספמא אבבשמים. נוחנת ריח טוב בבשמים: שגנתיירו במקדש ראשון. מן המשכן: ממורט. צחוב חרבה: חלק הרהב ואף בימי עזרא היו ועליהן אמר כו': [שניים חזי. ב' מכתשת וכו' צלצלים:] הרדויליים. טבלא: גורגנא, קלוקטא אורגורו בלעז"ל. [של אותו מין:] ומערבב את הנעימה. של שיר: מנריפה. כלי שבו חותקין את האפר מן המזבח: